СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК XLIX. Ч. 212. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 15. вересня 1941. No. 214. Jersey City, N. J., Monday, September 15, 1941 Vol. XLIX

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Хто Ми і Чиї Ми Діти?

Ось ті, так добре відомі нам слова, хоч як давно проголошені, а проте й сьогодня далі такі актуальні, як в тому часі, коли їх клав на папір ґеній України — Тарас Шевченко. І то актуальні теж і тут в Америці, коли зважимо, скільки є тут соток тисяч людей з української крови, що то через національну несвідомість і те, що підпали під впливи ворогів українського народу і України, стали мимоволі своїми власними ворогами і ворогами того народу, з котрого вийшли і який люблять. Про старе покоління вже не хочемо говорити. Зате інша справа з молодим, з тим, що тут роджене й виховане. Про те нам іде.

В першу чергу турбує нас те покоління, якого родичі є свідомими громадянами, себто знають і відчувають, що вони походять зо славутного, свободолюбного й культурного українського народу. Діти таких родичів таки ніяк не повинні „пропасти" і оставати в Америці „б.збатьченьками", себто не знати, звідки їх рід. І це вже тому, що таке явище не є природне, ні культурне.

Очевидно, що є всілякі способи, якими треба користуватись, щоб освідомити наші діти щодо їхнього національного походження і збудити в них, американцях, почуття любови до того краю, з якого вийшли їхні батьки. Теж думаємо, що саме тепер є найкраща пора, притягнути серце і зацікавлення таких дітей до України і українського народу, бо в Україні повторяється знову одна з тих кривавих і трагічних епох, яких було так багато в історії України. Кожна дитина, що бере в руки американську ґазету, бачить на ній сливе не кожного дня воєнну мапу, а на ній є теж і назва України і є зазначені українські міста і ріки. Про те все дитина дізнається тепер ще й через радіо. І як одно так і друге дуже улекшують родичам українське навчання дитини, малої чи великої, оскільки про це подбає у першу чергу мати, що є з дітьми постійно, або найдовше з усіх інших членів родини.

Та є ще одно джерело. І то чи не найважніше. Це рідна школа, себто така, що призначена на те, щоб запізнати дітей з українським минулим, з українським письменством та мистецтвом. Не знаємо, як виглядає тепер у практиці справа з українськими вечірними чи цілоденними школами. Та зате мали ми нагоду вглянути в те, що діється з іншими народами, що находяться в Америці в подібному до нас положенню. Отже так є, що не дуже добре з їхніми школами, бо мало дітей до них ходить. Тому розважні люди звертають на те велике недомагання пильну увагу і намагаються зарадити цьому між іншим, ще й в той спосіб, що видають окремі апелі до жіноцтва, до матерів.

Ідучи за їх прикладом, ми теж апелюємо до нашого жіноцтва і до наших матерів:

Шліть свої діти теж і до українських шкіл! Не дайте загибати марно українському імені в Америці через недбальство нас самих. Українське письменство й українська культура не пошкодять нашим дітям в Америці, а навпаки ще скріплять у них залюбовання до американських ідей, бо тими самими ідеями, якими тепер живе Америка, жила Україна від давна. Тому знаючи добре історію українського народу і його духа, можна буде молодому американцеви бути тільки гордим на те, що свободолюбна Україна своїм духом так дуже подібна до великої й свободолюбної Америки.

Якщо українська жінка в Америці памятатиме за ту справу, то тим вона сповнить велике своє завдання. Подбавши за рідну школу і за те, щоб в ній була її дитина, вона виконає тим велику частину громадської праці. І то праці дуже важної, особливо тут на американському ґрунті й то ще в теперішню, так важну пору.

Бережи маєток про чорну
[годину,
Та віддай маєток за вірну
[дружину,
А себе найбільше бережи без
[впину;
Та віддай майно і жінку і себе
[за Вкраїну.
Іван Франко.

Як хочеш жити розумно і щасливо з чоловіком, то думай більше й частіше про те, що тебе з ним лучить, а не про те, в чім з ним ріжнишся.

Послушна жінка приказує чоловікови.

Чоловік між дітьми стає сам дитиною, знову дитина між дорослими стає скоро зрілою.

Подруже Життя Скріпляє Мораль Чоловіка

Недавно обговорювано перед американським психольоґічним товариством, на Нортвестерн університеті в Шікаго, також справу впливу подружого життя на чоловіка.

На цю тему виголосив доклад професор Колюмбійського університету, Ґудвин Вотсон. Він твердив, що подруже життя має додатний вплив на життя чоловіка. Жонаті люди, казав він, є більше зрівноважені, більше загартовані на невдачі і скорше дають собі раду в критичних хвилинах та в матеріяльних недостатках. Вони не попадають у розпуку з причин хвилевої невдачі чи вбожества. Вони набирають більшої віри в свої особисті сили, а затрачують рожеві мрії про якесь нагле щастя і розбагатіння. Вслід за тим, замісць бездільно чекати на якесь щастя, вони беруться самі до роботи і пробують ставати на ноги так довго поки їм це не пощастить. Ці досліди згаданий професор перевів на 539 безробітних чоловіках, серед яких знаходились жонаті і нежонаті.

Не маємо повного тексту цього наукового докладу професора Вотсона і не знаємо, чим і як він пояснив цей вплив подружого життя на чоловіків з боку психольоґічного. Можливо, що він в стисло науковий спосіб лише ствердив факти, а не запускався в психольоґію. Та ці факти настільки цікаві, що варт глибше запуститись в їх причини.

Здається нам, що з певними виїмками, нежонатий чоловік, головно в поважнішім віці, є більше розбитий, незрівноважений і подразнений тому, що відчуває, що час іде, а він не упорядкував й не вирішив свойого відношення до другого полу. Він ніби в засаді рішений йти старим виробленим шляхом і одружитись. Але ріжні обставини і перешкоди, найчастіше матеріяльної натури, не дозволяють йому виконати постанови. Літа йдуть і не вертають. Він відчуває ту втрату молодих літ і це викликує в нього пригнобливі песимістичні настрої, які набирають загрозливих форм ще й від того, що він живе ненормальним, неупорядкованим, самітним життям.

Жонатий чоловік не має потреби відчувати внутрішнього нервового поспіху, бо він вже пошукав собі подруги і ця справа, добре чи зле, для нього вирішена. Йому нема чого і куди спішитись. А це дає йому рівновагу. Далі, він виліковується з мрій, стає ногами на реальний ґрунт і починає реально думати та діяти. Його енерґія і витривалість здвоюється ще й від того, що він постійно має при собі товаришку життя, яка, таким чи сяким способом, все піддержує його і спонукує до ділання. У висліді, після вступних, дещо прикрих місяців подружого життя, в якім одна і друга сторона вирівнюють свої навички, уподобання, вдачу, а далі будують гніздо матеріяльного забезпечення, подружий віз починає котитись все рівніше і рівніше, засоблюючи подружу пару все новими і цікавими моментами, про які перед подружжям ні одне з них не думало. Зрозуміло, що буває й інакше. Та ми говоримо про пересічне подружже, а не про дуже щасливі, чи дуже невдачні.

Молодий чоловік дуже часто не жениться тому, бо боїться, що не вдержить жінки і домашнього вогнища. Йому тяжко самому пробиватись через життя, то як тут брати на плечі ще жінку? — думає він собі. Та заключення професора Вотсона повинні заохотити його. Одружившись він скріпить свою волю і енерґію, що зробить його щоденні змагання далеко лекшими.

Та ще є інша причина, чисто матеріяльної натури, яка повинна заохотити його до подружого життя: з другою особою далеко лекше роздобути настільки гроша, щоб удержати себе і родинне вогнище. Справді циніки кажуть, що „двох може вижити так само дешево, що одне.., коли одне з них не їсть", проте факт залишається фактом, що далеко лекше удержати двом людям вкупі якесь помешкання і прокормитись ніж окремо.

В нинішнім американськім економічнім життю величезна скількість жінок працює на себе і заробляє стало гроші. Ті заробітки, коли витрачати їх окремо на удержання, можуть бути дуже мізерні. Але як ті мізерні заробітки додати до хочби таких самих мізерних заробітків чоловіка, то разом можна зовсім добре станути на ноги і зажити не найнижчим життєвим рівнем. Сотки тисяч молодих подруж дає собі в нинішні часи в той спосіб раду. Разом вони вдержуються на поверхні, а навіть видряпуються на вищі щаблі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918, by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

Лиш Для Жінок

Жіночий капелюх — це найбільш недорічна частина одягу. Кепкує собі з календаря та пір року, і береться обсипати квітами жіночу голову вже тоді, коли морозний вітер та сніг не пригадують ні в чому, що весна в дорозі. Ще завивають себе жінки футряними плащами по самий ніс, чалапають снігівцями по засніжених вулицях — а з голови вже поспішно скидають усе, що пригадує зиму, щоб вдягнути квіти та солімку. Літнє сонце гріє з цілої сили і ледви де-не-де листя починає міняти дозрілу зелень літа на осінне золото, а вже склепові вікна закидані оксамітними та повстяними капелюхами і ще горячійше стає, коли на них дивишся.

Цеї осени капелюхи стануть знова цим, для чого призначені: накриттям голови. Останні роки ми звикли були носити на вершку голови, чи над одним оком прикраси, які дуже мало пригадували це, що люди охрестили назвою капелюха. Лиш завдяки стяжці чи ґумі трималися ці чудасії голови і не летіли світами з першим подувом вітру. Мода голосить, що починаючи від цьої осени щораз більше волося ховатимемо під капелюх, який відповідно до цього побільшить свій вимір.

Знавці жіночого одягу проголошують декілька правил, які кожна жінка, що купує новий капелюх повинна тямити. Якщо у вас округле і повне лице — купуйте капелюх зі спущеною, або прямою крисою, а ніколи з відверненою високо над чолом, або взагалі без неї. Уважайте, щоб у цьому випадку капелюх ховав трохи ваше лице, а це не пошкодить йому, хочби і не знать яке гарне воно було. Це також відноситься до облич, яким природа поскупила правильних черт. Худощаві, довгі лиця не надаються до надто високих а малих капелюхів, які ще більше видовжують їх вигляд. При доборі капелюха тямте ще про цілу свою постать: коли ви низького росту — не купуйте широкого, як грішите огрядністю — не вдягайте надто малого капелюха.

Цегорічні капелюхи т. зв. „від чола" закривають вже жіночі голови аж до карку і мають деколи криса так широкі, як попередних літ ми подибували лиш у літних капелюхах. По вулицях кидається у вічі один тип капелюха (звикнемо і до нього!) з крисою, що починається від вух і спадає на шию, лишаючи цілий перед над чолом гладкий і без прикрас. Так начеб ми тамтогорічний капелюх обернули передом до заду...

Жінки, що не люблять, чи не можуть позволити собі на це, щоб часто міняти капелюх — нехай шукають для себе чогось у т. зв. „беретах". Бачимо ріжні його відміни і має цю прикмету, що мож носити його кілька сезонів. Головно в осени все вертає до моди.

Краски капелюхів: чорна, бронзова, червоного вина і ця, якої щораз менше у природі — декілька відтінів зелені.

**

Початок шкільного року. Громадка жінок, що саме відпровадили свої діти на перший день науки стояла біля школи. Переходячи побіч я підслухувала їхню розмову: сміялися та кидали весело завваги, що для них доперва тепер починаються вакації.

Правда, вакаційні місяці, це чи не найгірший час для мами, якщо вона не має можливости провести їх з дітьми на селі, чи над морем. Бігай від вікна до вікна, та заглядай, чи діти бавляться у цьому місці, яке їм призначила, запрятуй у хаті, бо крутяться цілий день туди і сюди, нишпорять, нудяться. Цей прилетить до хати голодний, тамтому перевязуй розбите коліно, на подвірю плаче котресь, а ти біжи та розсуджуй діточу сварку. І з їдою годі держатися правильної пори, прання більше — а горяч невиносима подвійне обтяжує та ускладнює кожну роботу.

Багато з цих труднощів зникає з настанням шкільного року. Діти остають більшу частину дня під надзором школи, а у цьому часі мати може спокійно розложити щоденні заняття та відпружити дещо свої нерви. Найважніщий її обовязок — це приготовити дітям підхожий та здоровий харч, щоб правильно додавав до орґанізму це, що зужиє дитина на умову працю та пересиджування у шкільних кімнатах. Одна дитина родиться спосібніща за другу і на це нічого не порадимо. Але пересічний умовий рівень та здібности має кожна нормальна дитина, а можемо ці здібности помочи дитині розвинути, коли подбаємо, щоб її орґанізм був сильний, щоб його не руйнували часті недуги жолудка, простуди й інші. Дитина мусить бути здоровою на тілі, щоб проявила необхідну для шкільної праці витревалість, охоту та ініціятиву, а після дослідів лікарів воно залежить найбільше від ґатунку поживи, що її дитина дістає.

Роблено над цим досліди у такий спосіб, що ґрупи дітей у школі діставали на „лонч" ріжних родів поживу. Після одної ставали сонними, неповоротними та майже нічого не користали з останних годин навчання — другий рід харчу ділав на них наче застрик енерґії та бистроти даючи дітям змогу зі свіжими силами та з користю для себе забиратися до пообідного навчання.

Знаний нюйорський лікар дитячих хоріб Ф. Т. Бартлет написав книжку про харчування дідей, яка дочекалася десятки видань і розійшлася по цілій Америці в сотках тисяч примірників, даючи американцям прецінний матеріял з цеї ділянки. У цій книжці виготовив він між іншими взірцеве „меню" шкільного „лончу", зн. такого, що мати зготовлює його дома, або повинна подавати шкільна кафетерія. „Лонч" має складатися з: трьох сендвичів, з цих один з мясом, два зі салатою, помідором, огірком, чи іншою яриною; овочів — банан, помаранча, яблоко, або сушених овочів, як фіґи, дактилі, родзинки; горячої зупи. Мясо можна час від часу заступити твердим яйцем, або бейконом. Не радить цей лікар пити дітям на шкільний „лонч" молока (взятого з дому в термосовій флашці) у горячу погоду, якщо неможливо давати його переварeного, або прямо з леду.

На решту дня найкращою поживою для дітей у шкільному віці є молоко, яйця, мясо, риба, ярина та овочі — також повнозернистий хліб та загально вживані роди каші. Вони не потребують ніяких вишуканих додатків ні способів приряджування, є запорукою здоровля дитини, а вільної від жури голови для родичів.

К. О.

Одиноким американським президентом, що вмер холостяком (кавалєром), був Джеймс Бюкенен.

Якщо паста до надання полиску черевикам засохне, треба додати до неї трошки терпентини, а вона стане готова до вжитку.